

लट क्वालिटी एसुरेन्स स्याम्पलिङ सर्वेक्षण (एल.क्यू.ए.एस.)
Lot Quality Assurance Sampling (LQAS)

सहभागी सहयोगी पुस्तिका – २०७०

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य सेवा विभाग

बाल स्वास्थ्य महाशाखा

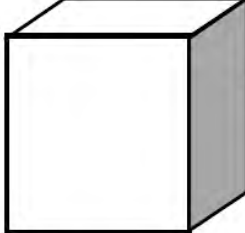
खोप शाखा

टेकू

पृष्ठभूमि

लट क्वालिटी एसुरेन्स स्याम्पलिड (एल.क्यू.ए.एस.) विधिको विकास सन् १९२० ताका कारखानाका व्यवस्थापकहरूले गरेका थिए । कुनै पनि कारखानाले सामानहरू निश्चित गुणस्तर या मापदण्ड अनुसार उत्पादन गर्नु पर्दछ । यदि कारखानाका सामानहरू गुणस्तरीय छैनन् र कमसल भएमा उपभोक्ताले ती सामानहरू प्रयोग गर्न छाड्छन् । कारखानाका सामानहरू कमसल हुनु भनेको उपभोक्ता जोखिममा पर्नु हो । यसैगरी कमसल भएका कारणले सामानहरू उपभोक्ताले प्रयोग गर्न छाड्नु भनेको उत्पादन इकाइ जोखिममा पर्नु हो । यसकारण कारखानाका व्यवस्थापकहरूले यी दुवै प्रकारका जोखिमहरूको नियन्त्रण गर्नु पर्दछ । यसका लागि कारखानाबाट प्रत्येक समूहका हरेक उत्पादित सामानहरू गुणस्तर या मापदण्ड अनुसार छन-छैनन् भनेर थाहा पाउनु आवश्यक छ । यो थाहा पाउन उद्योगका व्यवस्थापकहरूले कारखानाका विभिन्न उत्पादन इकाइ (लट) मा कार्यरत कामदारहरूले उत्पादन गरेको सामान (जस्तै तयारी चाउचाउ, बिजुलीका बल्ब) हरू काम लाग्ने छन-छैनन् भनी एक एक गरी परिक्षण गर्नु पर्ने वा ती मध्येबाट नमूना निकाली परिक्षण गर्नुपर्ने हुन्छ ।

लट

तालिका: १		उद्योगमा एल.क्यू.ए.एस.को उदाहरण	
चाउचाउको पोका तोकिएको मापदण्ड \square १०० ग्राम		एक लट (ब्याच) \square ५०० पाकेट व्यवस्थापनको मापदण्ड: १. तोकिएको मापदण्डमा परेका चाउचाउको पाकेट ९५ \square \square "पर्याप्त" २. तोकिएको मापदण्डमा परेका चाउचाउको पाकेट ६६-९४ \square \square "अपर्याप्त" ३. तोकिएको मापदण्डमा परेका चाउचाउको पाकेट ६५ \square वा सो भन्दा कम \square "धेरै अपर्याप्त" ।	
एल.क्यू.ए.एस.को नमूना : १९ वटा च्याण्डम नमूना • १०० ग्राम छ छैन जोख्ने • १०० ग्रामका पाकेट कतिवटा छन् गन्ने • यदि १६ वा सो भन्दा बढी पाकेट १०० ग्रामका छन् भने लटलाई स्वीकार गर्ने • यदि १५ वा सो भन्दा कम पाकेट १०० ग्रामका छन् भने लटलाई अस्वीकार गर्ने ।		ग्राहकहरूले कति तौलका अरु कम्पनीका चाउचाउ किन्न सक्छन् ।	

क्वालिटी एसुरेन्स स्याम्पलिड (एल.क्यू.ए.एस.) विधिको विकास सन् १९२० ताका कारखानाका व्यवस्थापकहरूले गरेका थिए । कुनै पनि कारखानाले सामानहरू निश्चित गुणस्तर या मापदण्ड अनुसार उत्पादन गर्नु पर्दछ । यदि कारखानाका सामानहरू गुणस्तरीय छैनन् र कमसल भएमा उपभोक्ताले ती सामानहरू प्रयोग गर्न छाड्छन् । कारखानाका सामानहरू कमसल हुनु भनेको उपभोक्ता जोखिममा पर्नु हो । यसैगरी कमसल भएका कारणले सामानहरू उपभोक्ताले प्रयोग गर्न छाड्नु भनेको उत्पादन इकाइ जोखिममा पर्नु हो । यसकारण कारखानाका व्यवस्थापकहरूले यी दुवै प्रकारका जोखिमहरूको नियन्त्रण गर्नु पर्दछ । यसका लागि कारखानाबाट प्रत्येक समूहका हरेक उत्पादित सामानहरू गुणस्तर या मापदण्ड अनुसार छन-छैनन् भनेर थाहा पाउनु आवश्यक छ । यो थाहा पाउन उद्योगका व्यवस्थापकहरूले कारखानाका विभिन्न उत्पादन इकाइ (लट) मा कार्यरत कामदारहरूले उत्पादन गरेको सामान (जस्तै तयारी चाउचाउ, बिजुलीका बल्ब) हरू काम लाग्ने छन-छैनन् भनी एक एक गरी परिक्षण गर्नु पर्ने वा ती मध्येबाट नमूना निकाली परिक्षण गर्नुपर्ने हुन्छ ।

व्यवहारिक तथा आर्थिक कारणले गर्दा कारखानाबाट उत्पादन गरिएका सबै सामानहरूको एक एक गरी परिक्षण गर्न सकिदैन तर विभिन्न उत्पादन इकाइबाट केही सामानहरूको नमूना निकाली परिक्षण गर्न सजिलो हुन्छ । यही कुरालाई ध्यानमा राखेर कारखानाका व्यवस्थापकहरूले उत्पादित वस्तुहरूको छिटो छरितो तरीकाले गुणस्तरको परिक्षण गर्न र तुरुन्त कुनै सुधारात्मक कार्य अपनाउन पर्ने-नपर्ने निर्णय लिनका लागि एल.क्यू.ए.एस. विधि अपनाउन थाले । उनीहरूले यस विधिबाट कारखानाका विभिन्न उत्पादन-इकाइबाट र प्रत्येक पटक उत्पादन हुने सामानहरूको गुणस्तर परिक्षण गर्ने गर्छन् र प्रत्येक उत्पादन-इकाइ तथा त्यहाँ कार्यरत कामदारहरूले स्तरीय सामान उत्पादन गरे नगरेको जानकारी लिन पनि सक्छन् । यसरी यो विधि सामानको गुणस्तर उत्पादन-इकाइ तथा श्रमिकको कामको अनुगमन गर्न निकै भरपर्दो बनेको छ । औद्योगिक जगतमा करीव ८८ वर्ष अघिदेखि प्रयोग गर्दै आइएको यो विधि जनस्वास्थ्य क्षेत्रमा पनि करीव २८ वर्ष यता ज्यादै प्रयोग भएको छ ।

एल.क्यू.ए.एस. भनेको के हो ?

एल.क्यू.ए.एस. विधि भनेको कारखानामा विभिन्न समूहहरूले गर्ने हरेक समूहका र प्रत्येक पटक या घानबाट उत्पादन भएका वस्तुहरूको नमूना छनौट गरी ती वस्तुहरू निर्धारित न्यूनतम मापदण्ड तथा गुणस्तर अनुसार छन् छैनन् भन्ने जानकारी लिने विधि हो । यस विधिले एउटा “सुपरिवेक्षण क्षेत्र” (एउटा इकाई मा संचालित सेवा या गतिविधिहरूको कभरेज र एउटा लटमा संचालित ती सेवा या गतिविधिहरूको असरलाई न्यूनतम निर्धारित मापदण्डका सूचकहरूका आधारमा मापन गर्छ । यसो हुँदा सेवाका व्यवस्थापकले सो “सुपरिवेक्षण क्षेत्र” या लटमा संचालित गतिविधिहरूको सबल पक्ष र कमजोर पक्षको जानकारी लिनसक्छ ।

जनस्वास्थ्यको क्षेत्रमा यसको प्रयोग

जसरी कारखानामा विभिन्न उत्पादन इकाइ तथा कामदारहरू वस्तु वा सामानहरू उत्पादन गर्न जिम्मेवार हुन्छन् त्यसरी नै स्वास्थ्य क्षेत्रमा स्वास्थ्य संस्था तथा कार्यकर्ताहरूले स्वास्थ्य शिक्षा, उपचार, खोप जस्ता विभिन्न सेवाहरू दिने कामहरू गरेर जनताको स्वास्थ्य उत्पादन गर्दछन् । यसकारण स्वास्थ्य क्षेत्रमा स्वास्थ्य संस्था तथा स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरू स्वास्थ्य उत्पादन गर्ने उत्पादन इकाइ (Producer unit) हुन् । समुदायका प्रत्येक बालबच्चा, महिला र पुरुषको आ-आफ्नो आवश्यकता अनुसार गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा लिने अधिकार छ । जसरी कारखानामा कामदारहरू गुणस्तर र राम्रो सरसामान बनाउँछन्, त्यसैगरी स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरूले जनताको असल स्वास्थ्य उत्पादन गर्नु पर्दछ ।

स्वास्थ्य सेवाहरू प्रत्येक सेवाग्राहीमा पुगेको हुनु पर्दछ । जसरी कारखानाका उत्पादन इकाइले वस्तु उत्पादन कमसल गर्दा व्यवस्थापकलाई जोखिम भए भै त्यस्तै जोखिम स्वास्थ्यसेवाका व्यवस्थापकहरूलाई पनि छ । यदि स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरूले पर्याप्त तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरेनन् भने सेवाग्राहीहरू जोखिममा पर्छन् । यस्ता जोखिमहरू हाम्रा जस्ता मुलुकहरू पर्ने खतरा रहिरहन्छ ।

सामुदायिक स्वास्थ्य कार्यक्रम अनुगमनका लागि एल.क्यू.ए.एस. विधि

हाम्रो जस्तो मुलुकमा निम्न कारणहरूले सेवाग्राहीहरू जोखिममा पर्ने गर्छन्,

- गुणस्तरीय खोप सेवा सञ्चालन नभएर ।
- बच्चा र महिलाहरूमा खोप सेवा पर्याप्त नपुगेर या पुग्दै नपुगेर ।
- ठीक तरीकाले न्यूमोनियाको खतराको लक्षण र चिह्नबारे आमाहरूलाई शिक्षा दिन नसकिएर ।
- आमाहरूलाई पुनर्जलीय भोल बनाउने र प्रयोग गर्ने सहि तरीका सिकाउन नसकिएर आदि ।

एल.क्यू.ए.एस.का प्रयोगका उदाहरणहरू

हालसालै एल.क्यू.ए.एस. विधि जनस्वास्थ्यका निम्न क्षेत्रका स्वास्थ्यक्रियाकलापहरू अनुगमन गर्नका लागि प्रयोग भइरहेका छन् । जस्तै:

(क) कभरेज सर्वेक्षण:

- राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमले अपेक्षा गरे अनुसार समुदायमा खोपको कभरेज भएको छ, छैन भनी सुनिश्चित गर्न,
- खोपका लागि तयार गरिएका शैक्षिक सामग्रीहरूको प्रयोग भएको छ, छैन भनी थाहा पाउन,
- समुदाय स्तरमा न्यूमोनियाको व्यवस्थापनको गुणस्तर आशातित स्तरको छ, कि छैन भनी सुनिश्चित गर्न,
- तोकेको पूर्वप्रसूति सेवा पुरा गर्ने गर्भवति महिलाहरू राष्ट्रिय सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको पञ्चवर्षीय योजनाको लक्ष्य अनुसार सुधार हुँदै गएको छ, छैन भनी निश्चित गर्न,
- पुनर्जलीय भोल बनाउने र प्रयोग गर्ने आमाहरूको कभरेज थाहा पाउन,
- स्वास्थ्यकर्मीहरूमा खोपबाट हुनसक्ने अवाञ्छित घटनाका वारेमा ज्ञान छ, छैन भनी जानकारी लिन,
- सेवाग्राहीको दुरुस्त रेकर्ड (Accuracy of client records) लिन ।

स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरूको प्राविधिक सीपको मूल्याङ्कन

- सेवासम्बन्धी तालिम सीप र यसको प्रभावकारिता
- खोप सेसनमा आवश्यक सामग्रीको व्यवस्थापन,
- बच्चालाई सही तरीकाले सूई दिएको
- खोप सेसनमा आमाहरूलाई अन्य खोप लगाउनका लागि परामर्श दिएको,
- खोप सेसनमा एडी सिरिञ्ज, सेफ्टी बक्स प्रयोग भएको, इत्यादि ।

एल.क्यू.ए.एस.का विशेषताहरू

- यो सर्वेक्षण विधि च्याण्डम नमूना छनौट विधिको विकसित तरिका हो । यस तरिकामा च्याण्डम नमूना छनौट विधिका सम्पूर्ण विशेषताहरूका साथै निम्न विशेषताहरू छन् :
- यस सर्वेक्षणको नमूना आकार प्रत्येक लट वा उत्पादन इकाइमा १९ वटा नमूना भए पुग्छ ।
- यस सर्वेक्षणको नतिजा विश्व स्वास्थ्य संघले तयार गरेको निर्णय तालिकाको आधारमा गरिन्छ, जुन तालिकामा अपेक्षित उच्च लक्ष्य/मापदण्ड र न्यूनतम लक्ष्य/मापदण्ड तोकिएको हुन्छ ।

यी विशेषताहरूका कारण जनस्वास्थ्यसँग सम्बन्धित कार्यक्रम तथा सेवाहरूको मुल्यांकन तथा अनुगमन कार्यमा एल.क्यू.ए.एस. निकै लोकप्रिय बन्दै गइरहेको छ । यसो हुनुमा यस विधिको नमूना छनौट विधि व्यावहारिक र मितव्ययी हुनु हो । यसको मुख्य विशेषता भनेको यसको प्रयोग स्थानीय तहका स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरूले सजिलै गर्न सक्ने कारणले पनि हो । यसकारण एल.क्यू.ए.एस.मा नमूना छनौट विधिले निकै महत्वपूर्ण अर्थ राख्छ ।

**एल.क्यू.ए.एस.मा नमूना छनौट गर्ने विधि
परिचय**

कुनै पनि अध्ययन अनुसन्धान तथा मुल्यांकन कार्यमा प्रतिनिधिमूलक नमूना छनौट गर्ने प्रक्रिया महत्वपूर्ण कार्य हो । उपयुक्त विधि अपनाएमा मात्र नमूना प्रतिनिधिमूलक हुन सक्छ र त्यसले सही र उपयुक्त जानकारी दिन सक्छ । नमूना छनौट गर्ने प्रक्रियाको कारणले नै कुनै पनि अध्ययन तथा मुल्यांकन विश्वासनीय र वैध रहेको प्रमाणीत हुनसक्छ । यस विधिले थोरै संख्याको प्रयोगबाट समग्रको व्याख्या या विवरण गर्न सहयोग गर्छ । यसले पैशा र समय दुवैको किफायति पनि गर्छ । जनस्वास्थ्य कार्यक्रम तथा सेवाको ज्ञान, अभ्यास तथा कभरेजको अध्ययन गर्न मुख्यतया (30 cluster sampling) अपनाइने गरिन्छ । ती विधिहरूका आ आफ्ना क्षेत्र र सीमाहरू छन्: जनस्वास्थ्य कार्यक्रमका व्यवस्थापक, मध्यम तथा आधारभूत तहका स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि सूचना संकलन गर्न निकै सजिलो र व्यवहारिक भएकाले १९ नमूना साइज निकै प्रचलनमा आएको छ ।

नमूना साइज भनेको के हो ?

“नमूना साइज” कुनै खास सूचक सम्बन्धी एउटा सुपरिवेक्षण क्षेत्रबाट प्राप्त भएको प्रतिक्रियाको संख्या हो । यसैगरी “कूल नमूना साइज” भनेको कार्यक्रम संचालित सम्पूर्ण सुपरिवेक्षण क्षेत्रहरूको नमूना साइजको कूल योग हो । एल क्यू ए स विधिमा हरेक सुपरिवेक्षण क्षेत्रबाट १९ वटा नमूना लिइन्छ र जतिवटा सुपरिवेक्षण क्षेत्र छन् त्यतिवटा १९ का दरले जोड्दा जति योग निस्कन्छ त्यति नै “कूल नमूना साइज” हुन्छ । यस विधिमा प्रायजसो ५ वटा सुपरिवेक्षण कायम गरी ९५ वटा नमूना कूल नमूना आकार बनाइने गरिन्छ । त्यसलाई जिल्ला वा उक्त क्षेत्रमा रहेका लक्षित समूहको सेवाको कभरेज बनाउन सकिन्छ ।

उन्नाइस नमूना साइजको प्रयोग गर्नुका कारणहरू

१९ नमूना साइज प्रयोग गर्नुका मुख्यतया दुई वटा कारणहरू छन् । यो कुरा तलका तालिकामा उल्लेखित उदाहरणबाट बुझ्न सकिन्छ ।

- व्यवस्थापकीय निर्णयका लागि स्वीकार्य गल्तीभित्र रही यसले निर्णय दिन्छ । यो नमूनाले दिने निर्णय कम्तिमा ९२ प्रतिशत सहि हुन्छ ।
- १९ भन्दा ठूलो नमूना संख्याले दिने निर्णय पनि १९ नमूनाको जतिकै मात्र सहि हुने तर खर्च र समय बढि लाग्ने भएकाले पनि १९ नमूना नै व्यवहारिक देखिन्छ । तर कहिलेकाँही १९ भन्दा बढी नमूना पनि लिनुपर्ने हुनसक्छ ।

उन्नाइस नमूना छनौट गर्ने तरिका

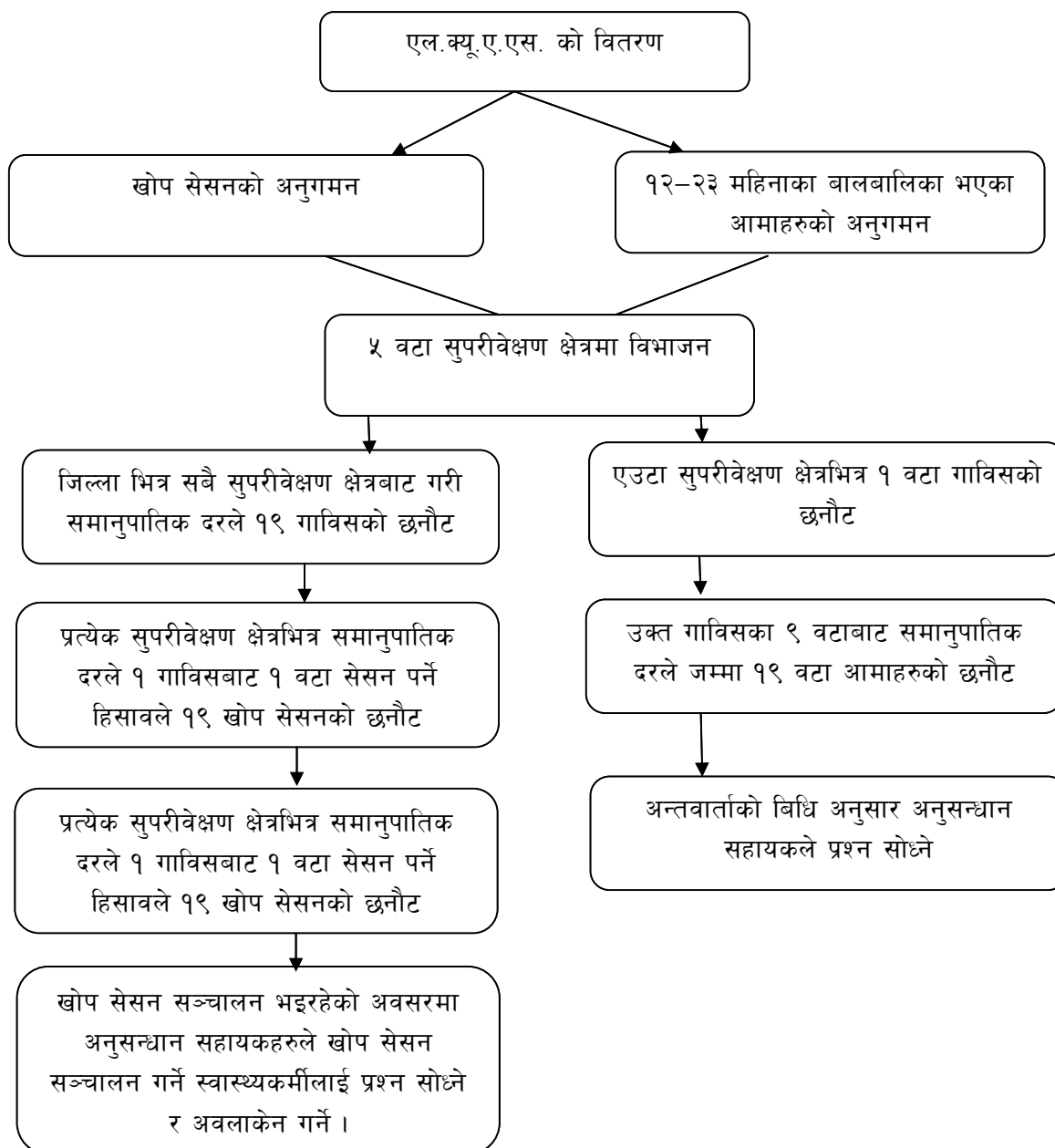
एल.क्यू.ए.एस.विधिमा नमूना छनौट गर्दा कार्यक्रम क्षेत्रलाई विभिन्न सुपरिवेक्षण क्षेत्रमा उपविभाजन गरिन्छ । सेवा तथा कार्यक्रमका विभिन्न सूचकहरू एकै प्रकारका र एकै लटमा सेवा प्रदान गरिएका स्थानलाई एउटा उपविभाजनमा पर्ने गरी राखिन्छ । त्यसपछि हरेक उपविभाजनबाट १९ वटा नमूना लिइने गरिन्छ । यस पटक गर्न लागिएको घरधुरी सर्भेक्षण तथा खोप सेसनको गुणस्तरिताका लागि १९ वटै नमूना संकलन गरिनेछ । यसका लागि Random sampling विधि प्रयोग गरिनेछ, । जिल्लालाई ५ वटा सुपरिवेक्षण क्षेत्रमा विभाजन गरिनेछ र एउटा लट (जिल्ला) बाट समानुपातिक रूपले कम्तीमा पनि १९ वटा नमूना संकलन हुनेछ ।

उदाहरणका लागि

जस्तै : रुपन्देही जिल्लामा जम्मा ६९ वटा गाविस रहेका छन् । उक्त जिल्लालाई जम्मा ५ वटा सुपरिवेक्षण क्षेत्र वा लटमा विभाजन गरिनेछ । जिल्ला स्वयं एउटा लट भएका हिसावले यस जिल्लाभित्रका १९ वटा खोप सेसन

अनुगमन गरिनेछ । निर्धारित अनुगमन फारम प्रयोग गरी सूचना संकलन गरिनेछ । साथै ती विभाजन गरिएका ५ वटा सुपरीवेक्षण क्षेत्र मध्ये हरेक लटबाट १९ वटा नमूना वा १२ देखि २३ महिनाका बालबालिका भएका आमाहरुलाई उनीहरुको खोपको अवस्थाका बारेमा सोधिनेछ । यसका लागि फारमहरु अनुसूची १ र २ मा दिइएको छ ।

एल.क्यू.ए.एस.को अबधारणारणात्मक तस्बिर चित्र

नमूना छनौट गर्ने चरणहरू

एल.क्यू.ए.एस. गर्नका लागि नेपालभरबाट जम्मा ७ वटा जिल्ला छनौट गरिएको छ । ती जिल्लाहरुमा सुनसरी, रौतहट, ललितपुर, गोरखा, रुपन्देही, बाँके र कैलाली रहेका छन् । यस किसिमको सर्भेक्षण गर्नका लागि २ किसिमका उत्तरदाताहरु रहेका छन् : जसमा,

- खोप सेसनको अनुगमन र
- १२ देखि २३ महिनाका बालबालिकाका आमाहरुलाई

उनीहरुलाई सोधिने प्रश्नावली वा औजारहरु पनि फरक फरक रहेका छन् । जुन यसै अनुसूची १ र अनुसूची २ अनुसार रहेका छन् । यसमा नमूना छनौट गर्दा निम्न चरणहरु अपनाइनेछ ।

१. खोप सेसनको लागि

- कुनैपनि जिल्लालाई ५ वटा सुपरीवेक्षण क्षेत्रमा विभाजन गरिनेछ । (भौगोलिकताको आधारमा)
- सुपरीवेक्षण क्षेत्रभित्र १० देखि १५ वा सो भन्दा पनि बढी गाविसहरुको संख्या हुन सक्छन् ।
- समानुपातिक रूपले ती सुपरीवेक्षण भित्र कतिवटा गाविस छनौट गर्ने हो त्यसको निश्चित गरिनेछ ।
- त्यसपछि Random Sampling विधिबाट खोप सेसन अवलोकन गरिने गाविसहरुको छनौट गरिनेछ । जस्तै : १, २, ३, ४.....। ती मध्ये आवश्यक गाविस संख्या छनौट गरिनेछ ।
- गाविस छनौट भइसकेपछि ती गाविसभित्र सञ्चालन हुने खोप सेसनलाई संख्यात्मक रूपले नम्बर दिइनेछ, जस्तै : १, २, ३, ४, ५.....।
- सो कार्य भइसकेपछि उही Random Sampling विधिबाट कुनै सेसन नम्बर छनौट गरिनेछ, यही विधि अपआई जम्मा १९ वटा सेसनको छनौट गरिनेछ ।
- सेसन छनौट भइसकेपछि त्यहाँ खोप सेसन सञ्चालन हुने मिति पत्ता लगाइनेछ, र तोकिएको सर्भेक्षणकर्ता उक्त सेसनको सर्भेक्षण गर्न जानेछन्,
- खोप केन्द्रमा गइसकेपछि उपलब्ध चेकलिष्ट प्रयोग गरी सेसनको अवलोकन, स्वास्थ्यकर्मीसँग छलफल र आमाहरूसँग खोपको विषयमा जानकारी संकलन गर्नेछन्,
- यही प्रक्रिया अपनाएर सर्भेक्षण कर्ताले अन्य सेसनको पनि अनुगमन गर्नेछन् । यस प्रक्रियामा स्वतन्त्र रूपमा छनौट भएका सबै गणकहरुलाई खटाइनेछ । यसका लागि हरेक अनुगमन कर्ताले ५ दिनमा कम्तीमा पनि ४ वटा सेसनको अनुगमन गरिएको हुनुपर्दछ ।

२. १२ देखि २३ महिनाका बालबालिका भएका आमाहरुको लागि

- त्यसैगरी, ती ५ वटा सुपरीवेक्षण क्षेत्रबाट हरेक बाट १ वटा गरी जम्मा ५ गाविसको छनौट गरिनेछ । जसमा एउटै सुपरीवेक्षण क्षेत्रमा पनि धेरै गाविसहरु हुनसक्छन् ।
- १२ देखि २३ महिनाका बालबालिका भएका आमाहरूसँग प्रश्न सोध्नका लागि एउटा सुपरीवेक्षण क्षेत्रको धेरै गाविसबाट १ वटा गाविस छनौट गरिनेछ ।
- गाविस छनौट भइसकेपछि उक्त गाविस पनि ९ वटा वडामा विभाजित भएको हुन्छ ।
- नमूना पनि ९ वटै वडाबाट लिनुपर्ने भएकोले जनसंख्याको आधारमा समानुपातिक हिसावले सबै वडाबाट नमूना छनौट गरिनेछ ।
- कुन वडाबाट कति नमूना लिने निश्चित भइसकेपछि आमाहरूसँग सोध्नु अगाडि अनुसन्धान सहयोगी वडाको केन्द्रमा गई बोत्तल वा कलम घुमाई कुन दिशातर्फ जाने पनि निश्चित गर्नुपर्दछ । र लगातार उक्त वडाका तोकिएको संख्यामा आमाहरूसँग प्रश्न सोध्नुपर्दछ । यदि उक्त घरमा आमा नभएमा अर्को घरमा गई सोध्नुपर्दछ ।

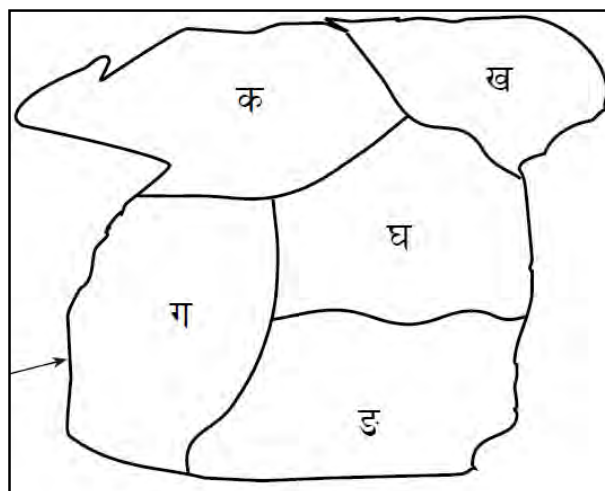
- हरेक सुपरीवेक्षण क्षेत्रबाट जम्मा १९ वटा नमूना छनौट गर्नुपर्छ र भने एउटा जिल्लाबाट ५वटा सुपरीवेक्षण क्षेत्र भएकोले जम्मा ९५ वटा नमूना सकलन हुनेछ ।
- हरेक सुपरीवेक्षण क्षेत्रलाई एउटा लट मानिनेछ र उक्त लटबाट १९ वटा नमूना संकलन वा त्यो क्षेत्रभित्रका १९ जना आमाहरुलाई प्रश्न सोधिनेछ भने एउटा जिल्लाभित्र जम्मा ९५ जना आमाहरुसँग प्रश्न सोधिनेछ ।
- यसका लागि तालिमप्राप्त सर्भेक्षणकर्ताले सुपरिवेक्षण गर्ने गर्दछन् र ती आमाहरुसँग प्रश्न सोधिनेछन्,

नोट : तलको चित्रमा एउटा कार्यक्रम क्षेत्रलाई पाँच सुपरिवेक्षण क्षेत्रमा यसरी विभाजन गर्न सकिन्छ ।

अन्तमा १९ नमूना छनौट गर्नका लागि एल.क्यू.ए.एस. विधिमा च्याण्डम तरिकाले नमूना लिने गरिन्छ । यो विधि सम्भावित नमूना छनौट तरिका (Probability sampling technique) कै एक तरिका हो । च्याण्डम स्याप्लिङ विधिद्वारे थप जानकारीका लागि अनुसूची १ हेर्नुहोस् । यस तरिकाबाट नमूना छनौट गर्दा विनापूर्वाग्रही नमूना छनौट गर्न सकिने र कभरेजमा परेका सबै नमूनाको प्रतिनिधित्व हुने अवस्था बन्छ ।

एल.क्यू.ए.एस. सर्वेक्षणको पूर्व तयारी

एल. क्यू. ए. एस. ले दुई वटा अवस्था चित्रित गर्ने (Binomials) सिद्धान्त प्रयोग गरेर कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्छ । यसले सम्भावित दुईवटा प्रश्नहरू (जस्तै : हो वा होइन) वा उपलब्धीहरू (जस्तै : उच्च वा कम) चित्रण गर्दछ । यसले जनस्वास्थ्य कार्यक्रम संचालित भएका क्षेत्रहरूमा सेवा कभरेज निर्धारित मापदण्ड अनुरूप छ या सोभन्दा कम छ भन्ने कुराको निकर्षण गर्छ तर सो क्षेत्रको कभरेज- स्तर निर्धारण गर्दैन ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि लक्षित जनसंख्याको पहिचान र मापदण्ड निर्धारण

- खोप सेसनको गुणस्तरीयता हेर्न (खोप सेसनको अनुगमन)
- नियमित खोप कार्यक्रमको कभरेज हेर्न (१२ देखि २३ महिनाका बालबालिका)

निर्णय रूल तालिका

LQAS Table: Decision Rules for Sample Sizes of 15-24 and Coverage Targets/Average of 5%-95%																			
Sample Size	Average Coverage (Baselines) / Annual Coverage Target (Monitoring and Evaluation)																		
	5%	10%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	75%	80%	85%	90%	95%
12	0	0	0	1	1	2	2	3	4	5	5	6	7	7	8	8	9	10	11
13	0	0	0	1	1	2	3	3	4	5	6	6	7	8	8	9	10	11	11
14	0	0	0	1	1	2	3	4	4	5	6	7	8	8	9	10	11	11	12
15	0	0	0	1	2	2	3	4	5	6	6	7	8	9	10	10	11	12	13

16	0	0	0	1	2	2	3	4	5	6	7	8	9	9	10	11	12	13	14
17	0	0	0	1	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
18	0	0	0	1	2	2	3	5	6	7	8	9	10	11	11	12	13	14	16
19	0	0	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
20	0	0	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17
21	0	0	0	1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12	13	14	16	17	18
22	0	0	0	1	2	3	4	5	7	8	9	10	13	13	14	16	16	18	19
23	0	0	0	1	2	3	4	6	7	8	10	11	12	13	14	16	17	18	20
24	0	0	0	1	2	3	4	6	7	9	10	11	13	14	15	16	18	19	21
25	0	0	1	2	2	4	5	6	8	9	10	12	13	14	16	17	18	20	21

माथिको निर्णय तालिका अनुसार हामीले एउटा लटबाट जम्मा १९ वटा नमूना संकलन गर्नेछौं र निर्धारित मापदण्डका आधारमा सूचकहरुको निर्णय रूल अनुसार स्वीकृत हुनका लागि कम्ती १४ वटा नमूना पर्याप्त हुनसक्छ भने कम्ती १६ वा १९ वटै नमूना हुनसक्छ । जस्तै: खोप सञ्चालन हुने स्थान सुक्ष्मयोजना अनुसार तोकिएको स्थानमा नै सञ्चालन भएको छ भने त्यसमा १९ वटै नमूनालाई निर्णय रुपमा समावेश गर्न सकिन्छ।

साराशमा खोप तालिकामा निर्धारण गरेको उमेरमा बच्चालाई खोप लगाएको ।

- डि.पी.टी-हेपाटाइटिस बी-हिब, र पोलियो खोप ३ मात्रा १, १ महिनाको फरकमा लगाएको छ छैन ।
- खोप कार्ड छ, छैन ।
- वि.सि.जी.को लागि मात्र यदि बच्चासंग कार्ड छैन भने लगाएको स्थानमा खत (Scar) हेर्ने ।

प्राय तथ्याङ्कले धेरै जसो बच्चाहरुमा खोप सेवाको गुणस्तर मापदण्ड भन्दा पूर्ण खोप लगाएको (Fully immunized) मापदण्ड हेरेका देखिन्छ । खोप सेवाको गुणस्तरको मूल्यांकनबाट सुपरभाइजरलाई निश्चित समस्याको लागि तुरुन्त सुधारात्मक योजना कार्यान्वयन गर्न सहयोग हुन्छ । जस्तै: खोप लगाएका शिशुहरुको खोप खोप कार्ड नभएको पाइएमा खोप कार्ड सुरक्षित राख्नका लागि परामर्श दिने र यसको महत्वका बारेमा जानकारी गराउने, खोप कार्ड नया“ बनाइदिने आदि ।

For Example : Name of VDC: Haripur – Sunsari

वडा नं.	घरघुरी संख्या	कुल जनसंख्या	नमूनाको अनुपात	नमूना संख्या
1	346	1,641	0.14	3
2	225	1,009	0.08	2
3	107	440	0.04	1
4	165	729	0.06	1
5	275	1,386	0.11	2
6	241	1,185	0.10	2
7	383	1,949	0.16	3

8	307	1,808	0.15	3
9	302	2,001	0.16	3
जम्मा	2,351	12,148	1	19

यही विधि अपनाई ७ वटै जिल्लामा छनौट भएका गाविसहरूलाई नमूना संख्याका आधारमा विभाजन गरिनेछ । सोही आधारमा नमूना संकलन गरिनेछ ।

सामाजिक नक्साको एक नमूना

१. सहायक अनुसन्धानकर्ताले गर्ने कार्य जस्तै :

- नियमित खोपको लागि १२-२३ महिनाको बच्चा भएका आमाहरूसँग घरघरमा गई तथ्याङ्क संकलन गरिनेछ ।
- त्यसैगरी उक्त क्षेत्रका १९ वटा खोप सेसन वा खोप सेसनका लागि सेसन सञ्चालन भइरहेको अवस्थामा खोप सेवा सञ्चालन गर्ने खोप कार्यकर्तासँग सोधिने छ

अन्तर्वार्ताकारको छनौट र अभिमूखीकरण

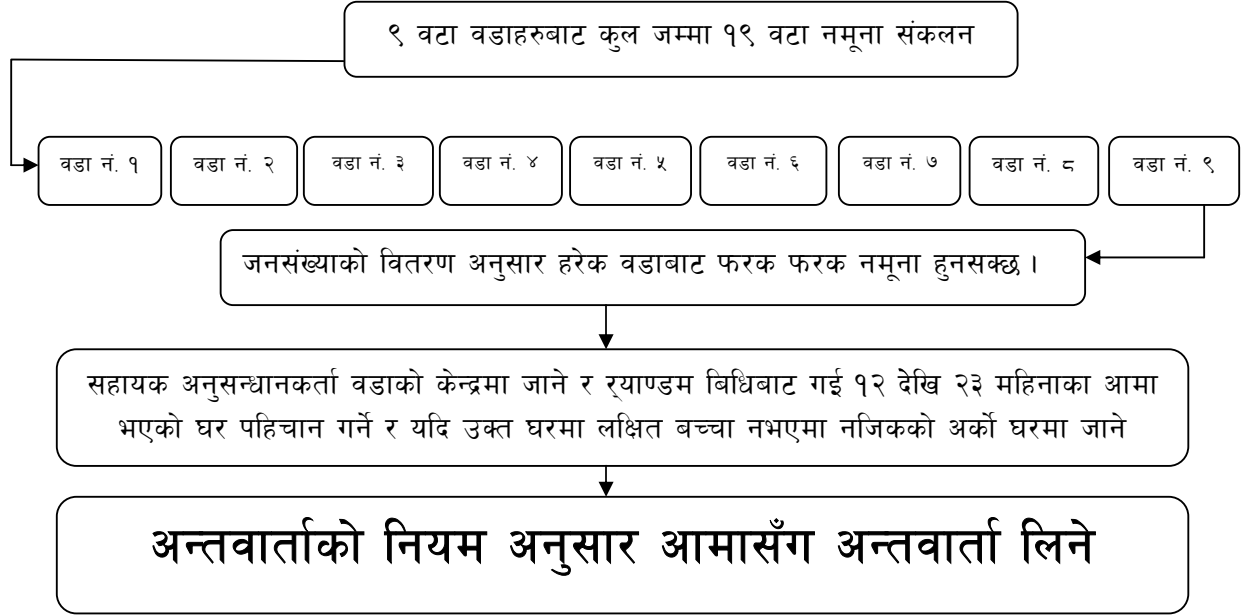
सर्वेक्षण टोलीलाई कुनै एक व्यक्तिले अगुवाइ गर्नुपर्छ । अन्तर्वार्ता लिनका लागि जिल्लाभित्रकै व्यक्तिहरू वा सो समुदायबारे परिचित व्यक्तिहरूलाई नियुक्त गरिनेछ । तर उनीहरूको काम स्वतन्त्र निष्पक्ष हुनुपर्छ । ती व्यक्तिहरूलाई अनुगमन गर्न लागिएको सेवा या कार्यक्रमका बारे लगायत सूचना संलग्न विधिबारे राम्ररी अभिमूखीकरण गर्नुपर्छ । यस कार्यका लागि स्वास्थ्य विषय लिएर अध्ययन गरेका हे.अ., अहेव, अनमी परिचालन गरिनेछ, जो नेपाल सरकारका कर्मचारी बाहिरका व्यक्ति हुनुपर्दछ ।

१२ देखि २३ महिनाका आमाहरूसँग अन्तर्वार्ता लिनका लागि घरहरूको छनौट

अन्तर्वार्ताका लागि घरहरूको छनौट गर्दा तलको प्रक्रिया अपनाउनुहोस् :

- पहिला छनौट भएको वडाको केन्द्रमा जानुपर्दछ ।
- यदि घरको सूची उपलब्ध छ, भने घरको गणना गर्ने र धेरै घरहरूको समूहबाट चाहिएको घर संख्या लिने

- नभएमा तोकिएको संख्यामा घरधुरीमा गई १२ देखि २३ महिना भएका बच्चाका आमालाई सोध्ने । यो क्रम उक्त वडामा तोकिएको नमूना नपुगुञ्जेल निरन्तर गरिरहनुपर्दछ र उक्त गाविसबाट जम्मा १९ नमूना संकलन गरिनेछः

यदि घरको सूची उपलब्ध छैन भने र्याण्डम दिशा विधि अपनाउने, जसका लागि

१. गाउँको बीचमा गई एउटा बोत्तल वा कुनै वस्तु घुमाउने,
२. बोत्तलले देखाएको दिशातर्फ उक्त गाउँ पारी या सिमानासम्मको घरहरू गन्ने र सूचना लिने,

नोट: यस विधिको सट्टामा सबै घरधुरीहरूको सूची तयार गर्न सकिएमा ती घरहरूमध्ये र्याण्डम नम्बर विधिबाट घरहरू छनौट गर्न सकिन्छ। र्याण्डम नमूनाका लागि विभिन्न विधि अपनाउन सकिन्छ।

छनौट गर्ने तरिका

छनौट गरिएका घरमा घरभेट गरी उक्त घरमा १२-२३ महिनाका बालबालिकाहरू छ / छैनन् सोध्ने, यदि उक्त घरमा बच्चा छैनन् भने नजिकको त्यस घरको अगाडिको घरमा घरभेट गरी बच्चा भए/नभएको एकीन गर्ने। यदि घरभेट गरिएको बच्चाको मात्र लिने। यदि उक्त घरमा १२-२३ महिनाका बालबालिका धेरै भएमा त्यसमा पनि र्याण्डम विधिबाट १जना बच्चालाई मात्र सोध्ने।

अन्तवार्ता

प्रत्यक्ष रूपमा कुराकानीको माध्यमबाट जानकारी हासिल गर्ने प्रक्रियालाई अन्तवार्ता भनिन्छ। यस विधिमा जानकारी लिनुपर्ने व्यक्ति (Interviewee) सँग प्रत्यक्ष भेट गरी आफ्नो उद्देश्य अनुसारका कुराहरू सोधपुछ गरी जानकारी हासिल गरिन्छ। अन्तवार्ताको माध्यमबाट कुनै पनि व्यक्तिको विचार, आकांक्षा, सोचाई, ज्ञानको स्तर आदिको बारेमा जानकारी हासिल गरिन्छ। विशेष गरी व्यक्तिको मनका भित्री भावना, आकांक्षा र सोचाई जस्ता विषयसँग सम्बन्धित जानकारी अन्य विधिबाट राम्रो र पूर्ण रूपले हासिल गर्न सकिदैन। तसर्थ प्रत्यक्ष रूपमा कुराकानीको माध्यमबाट स्वतः स्फूर्तरूपमा प्रकट हुन नसक्ने विषयलाई खोतल्न सकिने भएकोले व्यवहारिक रूपमा अन्तवार्ता विधि धेरै क्षेत्रमा अत्याधिक रूपमा प्रयोग हुने गर्दछ। अन्तवार्ता एक कला हो जसलाई वैज्ञानिक सिद्धान्त र नियमहरूले निर्देशित गरेका

हुन्छन् । त्यसैले कुशल अन्तर्वार्ताकार (Interveiwier) ले वास्तविक जानकारीहरू हासिल गर्न सक्तछ । त्यसैले अन्तर्वार्ता लिन दक्ष, कुशल तथा अनुभवी व्यक्ति हुनुपर्दछ । विषयवस्तु हेरी शैक्षिक योग्यता र भाषागत दक्षताको साथै मिलनसारिता, शिष्टता, नम्रता कुनैपनि अन्तर्वार्ताकारमा हुनुपर्ने गुणहरू हुन् ।

अन्तर्वार्ता विधिमा ध्यान पुऱ्याउनुपर्ने कुराहरू :

१. प्रत्यक्ष रूपमा कुराकानी गरिने भएकोले अन्तर्वार्ता लिनै व्यक्तिले सरल, स्पष्ट, शिष्ट भाषाको प्रयोग गरी आवश्यक जानकारी हासिल गर्नु पर्दछ ।
२. अन्तर्वार्ता लिइरहँदा उत्तरदाता (Respondant) ले दिएको जानकारी सही र पूर्ण रूपमा टिपोट गर्ने कार्य गर्नुपर्दछ । यसरी जानकारी टिपोट गर्दा विश्लेषण कार्यमा सहयोग पुग्ने गरी टिपोट गर्नु पर्दछ ।
३. प्रत्यक्ष कुराकानीमा बताउन नमिल्ने वा नसकिने प्रश्नहरू अन्तर्वार्ता विधिमा प्रयोग गर्नु हुँदैन । यस्ता सम्बेदनशील विषयमा अन्य विधि अपनाएर जानकारी हासिल गर्नु पर्दछ ।
४. कुराकानीको क्रम विषयवस्तुको आधारमा मिलेको हुनुपर्दछ । विषयवस्तुलाई ओगट्ने गरी क्रम मिलाएर, कुनै कुरा नछुट्ने र कुनै कुरा नदोहोरिने किसिमले प्रश्नहरू गर्नु पर्दछ ।
५. सबै सहभागीहरूलाई सबै प्रश्न एकै किसिमले सोध्नु पर्दछ । प्रश्नको क्रम सरल देखि क्रमशः जटिल र संवेदनशील तर्फ जानुपर्दछ ।
६. उत्तरदाताले खुल्ला रूपमा उत्तर दिन सक्ने अवस्था तयार गर्नु पर्दछ । राम्ररी परिचय गर्ने, बोल्नका लागि प्रोत्साहन दिने, कुरा सुन्न धैर्य हुने र समय दिने कार्यहरू अन्तर्वार्ता लिन अति आवश्यक हुन्छन् ।

तथ्याङ्क प्रशोधन, विश्लेषण, व्यवस्थापकीय निर्णय तथा प्रयोग

कुनै पनि सेवा तथा कार्यक्रमको बारेमा अध्ययन, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्दा प्रयोग गरिएका विभिन्न विधिबाट संकलन गरिएका तथ्याङ्कहरू आफै बोल्दैनन् । यिनीहरूलाई बोल्न लगाउनु पर्दछ अर्थात् कोरा तथ्याङ्क (Raw data) लाई अर्थपूर्ण रूपमा ढाल्ने काम गर्नु पर्छ र प्राप्त निष्कर्षलाई प्रयोगमा ल्याउनु पर्छ । यसकारण तथ्याङ्क संकलन गरिसकेपछि आवश्यक सम्पादन र विश्लेषण गर्ने कामहरू गर्नु पर्छ, जुन प्रक्रियालाई तथ्याङ्क प्रशोधन (Data Processing) भनिन्छ । तथ्याङ्क प्रशोधन अध्ययनको प्रकार र उपलब्ध श्रोत साधनको आधारमा मानवीय रूपले (Manually) वा कम्प्यूटर जस्ता इलेक्ट्रोनिक साधन प्रयोग गरेर गर्ने गरिन्छ । तथ्याङ्क प्रशोधन र यसको निष्कर्ष प्रयोग गर्न ५ चरणहरू छन्, ती बारे तल चर्चा गरिएको छ ।

चरण १ : सम्पादन तथा रुजु

चरण २ : साङ्केतीकरण तथा समूहगत गर्ने

चरण ३ : तालिकीकरण

चरण ४ : विश्लेषण

चरण ५ : निर्णय तथा प्रयोग

प्रतिवेदन :

एल.क्यू.ए.एस.को सर्भेक्षण कार्य सकिएपछि यसको संक्षिप्त प्रतिवेदन तयारी गरिनेछ ।

अनुसूची १

नेपाल सरकार, स्वास्थ्य सेवा विभाग, बाल स्वास्थ्य महाशाखा
खोप सेसनको एल.क्यू.ए.एस. अनुगमन गर्ने प्रश्नावली

जिल्लाको नाम:

.....

गाविसको नाम:

लट/खोपकेन्द्रको नाम

मिति:

तल सोधिएका प्रश्नहरूमा सही उत्तर भएमा (√) र गलत भएमा (X) चिन्ह लगाउनुहोस् ।

सि.नं.	प्रश्नहरू	ठीक	बेठीक
१	खोप सेसन सञ्चालनका लागि तोकिएको स्वास्थ्यकर्मी (अहेव, अनमी) खोप केन्द्रमा उपस्थिति थिए ।		
२	खोप केन्द्र तोकिएको मिति, समय तथा स्थानमा सञ्चालन गरिएको थियो ।		
३	खोप केन्द्रमा खोप केन्द्र भनी लेखिएको व्यानर वा खोप केन्द्र बोर्ड टाँगिएको थियो ।		
४	खोपकेन्द्रमा ४ वटा आइसप्याक रहने भ्याक्सिन क्यारिएर प्रयोग गरिएको थियो ।		

सि.नं.	प्रश्नहरू	ठीक	बेठीक
५	खोप केन्द्रमा लक्षित जनसंख्याको आधारमा भ्याक्सिन, सिरिञ्ज तथा अन्य सामग्रीको मौज्जात उपलब्ध थियो ।		
५.१	विसिजी खोप		
५.२	डिपिटी हेप बी हिब खोप		
५.३	पोलियो खोप		
५.४	दादुरा-रुबेला खोप		
५.५	टी.टी. खोप		
५.६	जे.ई खोप		
५.७	ए.डी. सिरिञ्ज (विसिजी, डिपिटी हेप बी हिब, दादुरा रुबेला र जे.ई. खोपका लागि)		
५.८	घोलक सिरिञ्जको उपलब्धता		
५.९	खोप केन्द्रमा सेफ्टी बक्स उपलब्ध थियो ? थियो ☐ थिएन ☐ दि थियो भने प्रयोग भएको थियो ।		
५.१०	खोप केन्द्रमा खोप पश्चात् हुने सक्ने अवाञ्छित घटनाको प्रतिवेदन फारम उपलब्ध थियो ।		

सि.नं.	प्रश्नहरु	ठीक	बेठीक
६	सुरक्षित सूई नीति		
६.१	खोप कार्यकर्ताले सूई लगाउनुभन्दा पहिले साबुन पानीले हात धोएको थियो ।		
६.२	भ्याक्सिनको सुरक्षाका लागि भ्याक्सिन तथा घोलकलाई जिपलक प्लाष्टिकको भोलाभित्र राखिएको थियो ।		
६.३	आवश्यकता अनुसार मात्रै भ्याक्सिनलाई बाहिर निकालेर फोमप्याड माथि राखिएको थियो ।		
६.४	सबै भ्याक्सिनको भी.भी.एम. १ र २ अवस्थामा रहेका थिए ।		
६.५	सबै भ्याक्सिनहरुको म्याद गुज्रेको थिएन ।		
६.६	घोलिने भ्याक्सिनमा प्रत्येक भाइलका लागि नयाँ घोलक सिरिञ्ज प्रयोग गरिएको थियो ।		
६.७	प्रत्येक पटक सूई लगाउँदा नयाँ ए.डी. सिरिञ्ज प्रयोग गरिएको थियो ।		
६.८	सूई लगाएपछि सिरिञ्जलाई रिक्काप गरिएको थिएन		
६.९	प्रयोग गरिएका सबै सिरिञ्जहरुलाई सेफ्टी बक्समा संकलन गरिएको थियो ।		
६.१०	प्रयोग गरिएका सबै भाइल, सिरिञ्जको खोल, कपास र प्लाष्टिकलाई बेग्लै भोलामा संकलन गरिएको थियो ।		
६.११	प्रयोग भएका सेफ्टी बक्सलाई संकलन गरी स्वास्थ्य संस्थामा लग्ने गरिएको छ ।		

सि.नं.	प्रश्नहरु	ठीक	बेठीक
७	सूई दिने तरीका		
७.१	बिसिजी खोप दायाँ पाखुराको माथिल्लो भागमा छालाभित्र १५ डिग्रीको कोणमा दिइएको छ ।		
७.२	डिपिटी हेप बी हिव खोप बाँया तिघोको माथिल्लो बाहिरी भागमा मासुभित्र ९० डिग्रीमा दिइएको छ ।		
७.३	दादुरा रुबेला खोप दायाँ तिघोको माथिल्लो बाहिरी भागमा छाला र मासुको बीचमा ४५ डिग्रीमा दिइएको छ ।		
७.४	जे.ई. खोप दायाँ तिघोको माथिल्लो बाहिरी भागमा छाला र मासुको बीचमा ४५ डिग्रीमा दिइएको छ ।		
७.५	टी.टी. खोप बायाँ पाखुराको माथिल्लो बाहिरी भागमा मासुभित्र ९० डिग्रीमा दिइएको छ ।		

सि.नं.	प्रश्नहरु	ठीक	बेठीक
८	अभिभावकलाई परामर्श		
८.१	आमालाई यो खोपले कुन रोगबाट बचाउँछ भन्ने गरिएको छ ।		
८.२	आमालाई यो खोप लगाएपछि हुनसक्ने सामान्य असरहरुका वारेमा बताएको छ ।		
८.३	यो खोप कतिपटक लगाउनुपर्दछ भनी भनिएको छ ।		
८.४	अर्को खोप लिन कहिले आउने भनी भनिएको छ ।		
८.५	आमालाई खोप कार्डको महत्वका वारेमा बताइएको छ ।		
८.६	आमालाई शिशुलाई खोप लगाएपछि कुनै अवाञ्छित घटना घटेमा तत्कालै स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क राख्ने भनी भनिएको छ ।		

सि.नं.	प्रश्नहरु	ठीक	बेठीक
९	अभिलेख तथा प्रतिवेदन		
९.१	खोप लगाएका बालबालिकालाई वडा अनुसार अभिलेख राखिएको थियो ।		
९.२	खोप रजिष्टरलाई ९ भाग वा वडा अनुसार विभाजन गरी दर्ता र अन्य गाविस/नपाबाट आउनेलाई वेग्लै पानामा दर्ता गरिएको थियो ।		
९.३	छुट भएका बालबालिकालाई खोजीनीति गरी अर्को महिना खोप लगाउन ल्याउने व्यवस्था मलाइएको थियो ।		
९.४	खोप कार्यकर्तालाई लक्षित जनसंख्याको वारेमा जानकारी छ ।		
९.५	खोप रजिष्टरमा खोप लगाएकाहरुको अभिलेख गते महिना साल (ग.म.सा) अनुसार राखिएको थियो ।		
९.६	खोप रजिष्टरमा जिल्लाबाट सुपरीवेक्षण गरी त्यसको पृष्ठपोषण दिइएको प्रमाण थियो ।		

सि.नं.	प्रश्नहरु	ठीक	बेठीक
१०	स्वास्थ्यकर्मीसँग सोधिने अन्य प्रश्नहरु		
१०.१	भ्याक्सिन क्यारियरमा भ्याक्सिनहरु आइसप्याक कण्डसनिंग गरेको आइसप्याक राखेपछि मात्रा राखिएको थियो ।		
१०.२	खोप कार्यकर्तालाई बहुमात्रा भ्याक्सिन भाइल नीतिका ५ वटा शर्तहरुका वारेमा थाहा थियो ।		
१०.३	विसिजी र दादुरा रुवेला खोप घोलेको ६ घण्टापछि कदापि प्रयोग गर्नुहुन्न भन्ने थाहा थियो ।		
१०.४	जे.ई. खोप घोलेको १ घण्टापछि कदापि प्रयोग नगर्ने भन्ने थाहा थियो ।		
१०.५	खोप सेसनमा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका वा समुदायको सदस्यको उपस्थिति थियो ।		

खोप सेसन सञ्चालकर्ताको नाम :मिति : हस्ताक्षर :

सर्भेक्षणकर्ताको नाम :मितिहस्ताक्षर.....

सुपरीवेक्षकको नाम :मिति : हस्ताक्षण :

	श्रोत																		
दादुरा- रुबेला	मिति / + / ०																		
	श्रोत																		
खोपको अवस्था	नखोपाएको																		
	अपूर्ण																		
	पूर्ण																		
१ वर्ष भित्र सबै खोप पुरा गरेको छ ।	छ/छैन																		

मिति : कार्ड छ भने मिति सार्ने (IC : खोप क्लिनिकबाट)

+ : आमाले खोप दिएको भनेको, (HOS : अस्पताल, HF : स्वास्थ्य संस्था, OU : बाध्य खोप क्लिनिक)

० : खोप दिएको छैन ।

माथिको फारममा जम्मा ५ वटा १२ देखि २३ महिनाका बालबालिकाको खोप विवरण भर्न सकिन्छ ।

प्रश्नावली- नियमित खोप कार्यक्रम

खोपको मात्रा पुरा नलगाएको कारणहरु: नोट: खोप पुरा मात्रामा नलगाएका बालबालिकाको अभिभावकलाई मात्र एउटा प्रश्न सोध्नुहोस् ।

खोपको मात्रा किन पुरा नलगाएको ? दिएको उत्तर मध्ये एउटा अति महत्वपूर्ण कारणमा मात्र चिन्ह (ए) लगाउनुहोस् ।

लटमा भएको बच्चा संख्या	१.	२	३	४	५
क) खोप लगाउनु पर्छ भनी थाहा नभएको					
ख) खोपको अर्को मात्रा लगाउन फेरि आउनु पर्छ भनी थाहा नभएको					
ग) खोप लगाउने स्थान वा समय थाहा नभएको					
घ) खोपको असरको डर					
ङ) सूईको डर					
च) नचाहिदो हो-हल्ला (उल्लेख गर्ने) →					
छ) खोप लगाउने स्थान धेरै टाढा भएको					
ज) घरायसी समस्या, आमा विरामी भएकोले					
झ) बच्चा विरामी भएकोले नलगेको					
ञ) बच्चा विरामी भएता पनि खोप लगाउन लगेको तर खोप नलगाई दिएको					
ट) धेरै समयसम्म पखिनु पर्ने					
ठ) अन्य (उल्लेख गर्ने) →					

अन्तवार्ता लिनेको नाम :
मिति

सही :